

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
MINTAQAVIY BO‘LIMI
XORAZM MA’MUN AKADEMIYASI**

XORAZM MA’MUN AKADEMIYASI AXBOROTNOMASI

Axborotnoma OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrdagi 223/4-son qarori bilan biologiya, qishloq xo‘jaligi, tarix, iqtisodiyot, filologiya va arxitektura fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

**2025-4/5
Xorazm Ma’mun akademiyasi axborotnomasi
2006 yildan boshlab chop qilinadi**

Xiva-2025

Bosh muharrir:*Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.***Bosh muharrir o‘rinbosari:***Hasanov Shodlik Bekpo‘latovich, k.f.n., k.i.x.***Tahrir hayati:**

Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.
Abdullayeva Muborak Maxmusovna, b.f.d., prof.
Abduhalimov Bahrom Abduraximovich, t.f.d., prof.
Agzamova Gulchexra Azizovna, t.f.d., prof.
Aimbetov Nagmet Kalliyevich, i.f.d., akad.
Ametov Yakub Idrisovich, b.f.d., prof.
Babadjanov Xushnut, f.f.n., prof.
Bahodirova Feruza Bahodir qizi, PhD, dots,
Bobojonova Sayyora Xushnudovna, b.f.n., dos.
Bekchanov Davron Jumanazarovich, k.f.d.
Buriyev Xasan Chutbayevich, b.f.d., prof.
Gandjayeva Lola Atanazarovna, b.f.d., k.i.x.
Davletov Sanjar Rajabovich, tar.f.d.
Durdiyeva Gavhar Salayevna, arx.f.d.
Ibragimov Baxtiyor To‘laganovich, k.f.d., akad.
Izzatullayev Zuvayd, b.f.d., prof.
Ismailov Is‘haqjon Otabayevich, f.f.n., dos.
Jumaniyozov Otoboy, f.f.d., prof.
Jumaniyozov Zoxid Otoboyevich, f.f.n., dos.
Jumanov Murat Arepbayevich, b.f.d., prof.
Kadirova Shaxnoza Abduxalilovna, k.f.d., prof.
Qalandarov Nazimxon Nazirovich, b.f.f.d., k.i.x.
Karabayev Ikramjan Turayevich, q/x.f.d., prof.
Karimov Ulug‘bek Temirbayevich, DSc
Kurbanbayev Ilhom Jumanazarovich, b.f.d., prof.
Kurbanova Saida Bekchanovna, f.f.n., dos.
Qutliyev Uchqun Otoboyevich, f-m.f.d., prof.
Lamers Jon, q/x.f.d., prof.
Maykl S. Enjel, b.f.d., prof.
Maxmudov Raufjon Baxodirovich, f.f.d., k.i.x.
Mirzayev Sirojiddin Zayniyevich, f-m.f.d., prof.
Matniyozova Hilola Xudoyberganovna, b.f.d., prof.
Masharipova Feruza Jumanazarovna, PhD

Mirzayeva Gulnara Saidarifovna, b.f.d.
Najmeddinov Axmad Raxmatovich PhD, dotsent
Pazilov Abduvayit, b.f.d., prof.
Razzaqova Surayyo Razzoqovna, k.f.f.d., dos.
Ramatov Bakmat Zaripovich, q/x.f.n., dos.
Raximov Raxim Atajanovich, t.f.d., prof.
Raximov Matnazar Shomurotovich, b.f.d., prof.
Raximova Go‘zal Yuldashovna, f.f.f.d., dos.
Ro‘zmetov Baxtiyar, i.f.d., prof.
Ro‘zmetov Dilshod Ro‘zimboyevich, g.f.n., k.i.x.
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, PhD
Sadullayev Azimboy, f-m.f.d., akad.
Salayev San‘atbek Komilovich, i.f.d., prof.
Saparbayeva Gulandam Masharipovna, f.f.f.d.
Saparov Kalandar Abdullayevich, b.f.d., prof.
Safarov Alisher Karimdjanovich, b.f.d., dos.
Sirojov Oybek Ochilovich, s.f.d., prof.
Sobitov O‘lmasboy Tojxmedovich, b.f.f.d., k.i.x.
Sotipov Goyipnazar, q/x.f.d., prof.
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, b.f.d., akad.
Xolliyev Askar Ergashevich, b.f.d., prof.
Xolmatov Baxtiyor Rustamovich, b.f.d.
Cho‘ponov Otanazar Otojonovich, f.f.d., dos.
Shakarboyev Erkin Berdikulovich, b.f.d., prof.
Ermatova Jamila Ismailovna, f.f.n., dos.
Eshchanov Ruzumboy Abdullayevich, b.f.d., prof.
O‘razboyev G‘ayrat O‘razaliyevich, f-m.f.d.
O‘rozboyev Abdulla Durdiyevich, f.f.d.
Hajiyeva Maqsuda Sultonovna, fal.f.d.
Hasanov Shodlik Bekpo‘latovich, k.f.n., k.i.x.
Xudayberganova Durdona Sidiqovna, f.f.d.
Yuldashev Xamza Kamalovich, PhD
Zaripova Ranojon Zaripovna, PhD, dotsent

Xorazm Ma‘mun akademiyasi axborotnomasi: ilmiy jurnal.-№4/5 (125), Xorazm Ma‘mun akademiyasi, 2025 y. – 254 b. – Bosma nashrning elektron varianti - <https://www.mamun.uz/bulletin>

ISSN 2091-573 X

Muassis: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi mintaqaviy bo‘limi – Xorazm Ma‘mun akademiyasi

MUNDARIJA

Nabiyev A.I. Tilshunoslikda neytralitet kategoriyasining semantik va pragmatik yondashuvlari	6
Namozova F. O'zbek tilida interotseptiv sezgilarning o'xshatish sintaktik o'ramli gaplar orqali ifodalanishi	9
Narxodjayeva X.Sh. Ona tili ta'limi: muammo va yechimlari	14
Narzullayeva Sh.M. Yozuvchi va tarjimon tafakkuri va lingvistik rang-baranglik: Faust (Goethe) tarjimalari va ularning pragmatik xususiyatlari	17
Navruzova N.X. A comparative analysis of connotative meanings in the english and uzbek languages	20
Nazarova D.I. Yangi she'riyatda ruboiy poetikasi	23
Nazarova N.A. The role of nicknames in english anthroponymy through a linguistic and sociocultural analysis	27
Nazarova N.A. Methodological principles in lexicography	30
Ne'matova N.A. Xitoy va o'zbek tillarida dubloperatorli to'siqsiz ma'noli murakkab sintaktik qurilmalar derivatsiyasi	32
Niyazova M.X., Azizova A.A. Moral issues and motive of loneliness in "Kite runner" and "Thousand splendid suns" by Khaled Hosseyni	35
Niyazova M.X., Ashurova Z.A. Role of setting in asimov's works: context and importance	38
Nizomova Sh.Sh. Muhammad Yusuf she'rlarida inson his-tuyg'ularining ifodalanishi	40
Normatova A.D. Polepredikativ tushunchasining mohiyati	42
Normammedova M.Kh. Comparative Analysis of Phraseological Units in Uzbek and English Languages	44
Nuriddinova Ch.Sh., Baxtiyarova F.S. Arab va o'zbek tilining o'ziga xos xususiyatlari	47
Olimboyeva K.U. Xonqa shevasining fonetik xususiyatlari tahlili	49
Otaboyeva D.L. Comparative Studies of Totemism in English and Uzbek Language	52
Po'latova Z.B., Abdullaeva M. Contrastive analysis of uzbek proverbs into english: in the example of "O'tkan kunlar" by Abdulla Qodiriy	55
Pulatova Kh.G`. A comparative analysis of idiomatic expressions and phraseological units in english and uzbek languages: linguistic structures and cultural implications	57
Qobilova K.A. Tarjima usuli va uning asosiy mohiyati	60
Qolboyeva Z. Qoraqalpoq tilida oliy ta'limdagi o'zlashtirilgan terminlar	63
Qozoqboyeva D.I. LOR terminlarining kelib chiqishi va etimologiyasi	65
Qulmamatova M.O. Ingliz va o'zbek tillaridagi "wealth/boylik" konseptiga oid leksik birliklarning semantik xususiyatlari	68
Rabbimova F. A comparative exploration of cultural and literary significance of water and fire	71
Rahmonova G.Kh. The distinctive style of Joyce's a portrait of the artist as a young man	74
Rahmatova M. Ochilmagan qo'riq	76
Raimova N.A. Xorazm dostonlari nazmida radifning qo'llanilishi	80
Rakhmatova M.M. The role of conversational implicature for effective communication	83
Rakhmatullayeva D.A. Semantic field of the concept "Surprise/Hayrat" in English and Uzbek	86
Rashidova A.A. Theoretical issues in comparative study of english and karakalpak phraseology	89
Rasuleva N.A. Zamonaviy Xitoy ilmiy fantastikasi janrida "inson omili" ning ifodalanishi	92
Ro'ziyeva R.A. Gender tilshunoslikning shakllanish asosi va taraqqiyoti	95
Ro'zmetova N. Ogahiy g'azaliyoti lingvopoetikasi: mavjud tadqiqotlar va yangi istiqbollar	97
Ropiyeva G.U. "Hayot" va "o'lim" so'zlarining lingvokognitiv tahlili	101
Rustamova Sh.J., Mamatova F.M. Modern usage of English idioms containing personal names in media discourse	103
Ruziyeva N.Z., Boltayeva A.M. Description of trauma and healing in slavery in toni Morrison's «beloved»	107
Safarova F.N. Uilyam Folknerning uslubiy o'ziga xosligi	109

Salayeva Q.O., Bahodirova F.B. The evolution of internet discourse: a linguistic perspective	111
Samandarova S.F. “Gannibal Lekter” tetralogiyadagi ismlar va timsollarning qisqacha tahlili	114
Samatova G.N. XX asr Yevropa nasrida novella janrining o‘zbek adabiyotiga ta’siri va usulbiy-shakliy o‘ziga xoslik	117
Samatova G.N. Novella janrining jahon hikoyachiligi bilan vobastaligi	120
Sarsenbaeva Z.J. The essence of the literary image and the writer's concept	122
Sattorova Sh.B. O‘zbek va turk tillaridagi gul nomlarining leksik- semantik hususiyatlari	125
Shamsiddinova H.M. XX asr ingliz adabiyoti dramaturgiyasi S. Beket, G. Pinter, T. Stoppard asarlari asosida	128
Shokirova I.U. Professional vokal qo‘shiqlarini rus tilida ijro etish masalalari	131
Shokirova D. O‘g‘il bolalar nutqining leksik-semantik xususiyatlari	133
Sirojova Z.N. Ingliz va o‘zbek tillarida xohish-istak kategoriyasini ifodalashning sintaktik usullari	136
Soatov I.A. The cognitive structuring of the “education and upbringing” concept in uzbek and english proverbs	139
Soatova G.K. Proverbs and idioms of friendship: a linguocultural comparison between english and uzbek	143
Sobirova F.I. Figurative Language in Pre-Election Programs	146
Sotvoldiyeva M.I. Metaforaning lingvistik va kognitiv talqini	149
Tashpulatova V.I. Challenges in translating fantasy genre	151
Tillayev B.B. Tohir Malikning “Shaytanat” romanidagi qahramonlar xarakteridagi ziddiyatlar	155
Tukhtayeva F.I. Interpretation of east through the analysis of pearl buck	158
Umarova M.S. Rus va o‘zbek lingvomadaniyatida “an’ana” konseptining qiyosiy-raqamli tahlili	161
Umarova M.S. Structure of the linguocultural concept: methods of linguistic and discursive representation	164
Usmonova Sh.Yo., Ibrohimova N. Cognitive linguistic perspective on landscape terminology in english and uzbek languages	166
Vaxidova F.S., Urunova I.N. Hunarmandchilik atamaları: hokimiyat, mahorat va guruh kimligini belgilovchi vosita	168
Vaxidova F.S., Sadullayeva U. Ingliz va o‘zbek tillarida ziyoratgoh nomlarining etimologik tahlili	171
Xabibullayeva M.T. Rangtasvir vositalarining turli tillarda ifodalanishi	174
Xakimbayeva O.K. Agronimlar toponimikaning muhim tarmoqlaridan biri sifatida	177
Xakimova D.I. “Nafs” konseptining pragmatik omillar ta’sirida voqelanishi	179
Xalimboyev B. Hasan Basriyning arab notiqlik san’ati va tilshunosligiga qo‘shgan hissasi	182
Xamzayev A. Reimagining the Rhetorical Framework of Scientific English: A Linguistic Exploration	186
Xushmanova Sh.I. The use of greetings in english speech communication	188
Yakubova N.B. Language Change and Social Media: A Study of Linguistic Evolution in the Digital Age	191
Yuldasheva D.B. Perifrazalarning o‘rganilish tarixiga bir nazar	193
Yusupova S.A., Rakhmatullayeva D.A. Peculiarities of the principle of politeness in different linguocultures	197
Zakirova S.A. Modern art marketplaces as new opportunities for artistic creativity	199
Базаралиева А.Р. Криптограммы Дена Брауна и переводческие парадоксы	201
Баротова Н., Тухтаева Н.И. Лингвокультурологический потенциал заимствованных слов в системе формирования языкового актива учеников школ с узбекским языком обучения	204
Икромжонов А. Араб тилида мустақил ва ёрдамчи феъллар: нахвий ва семантик таҳлил	206

identifikatsiyaning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Hokimiyat – Terminlarni bilish ustaning kasbiy mavqeini belgilaydi. Mahorat – Terminlarni ishlata olish shaxsning tajribasini namoyon qiladi. Guruh kimligi – Jargon kasbiy hamjamiyat ichidagi bog'liqlikni ta'minlaydi.

Shunday qilib, hunarmandchilik atamallari til tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, kasbiy va madaniy merosni saqlash va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vakhidova Fotima Saidovna. (2022). Pilgrimage Tour in Tourism. Miasto Przyszłości, 28. <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/651>
2. Saidovna, V. F. (2024). The Cult of Saints in Central Asia. American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 2(2)
3. Saidovna, V. F. (2022). The Usage of Pilgrimage Tourism Terms in the English Language. International journal of inclusive and sustainable education, 1(4)
4. Saidovna, V. F. (2022, January). Turizm Atamallarning Shakllanishida Terminologiyaning Roli. In Integration Conference on Integration of Pragmalinguistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes (pp. 59-62)
5. Mahmudov, M. (2008). O'zbekiston hunarmandchiligi tarixi va rivojlanishi. Toshkent: Fan.
6. Raxmonov, R. (2012). O'zbekistonning madaniy merosi: hunarmandchilik va uning terminologiyasi. Tashkent: Sharq.
7. Jumaniyozov, B. (2015). Hunarmandchilikda shakllangan terminologiya va uning rivojlanish yo'llari. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.

UO'K 808.3

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ZIYORATGOH NOMLARINING ETIMOLOGIK TAHLILI

F.S. Vaxidova, f.f.f.d, katta o'qituvchi, Buxoro davlat universiteti, Buxoro
U. Sadullayeva, magistrant, Buxoro davlat universiteti, Buxoro

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tillarida ziyoratgoh nomlarining etimologik kelib chiqishi har tomonlama tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida bu nomlarning shakllanish jarayoni, ularning tarixiy va diniy kontekstdagi o'rni, hamda lingvistik xususiyatlari batafsil o'rganiladi. Xususan, ziyoratgoh nomlarining semantik tuzilishi, ularning paydo bo'lishiga ta'sir etgan omillar va tarkibiy qismlari chuqur tahlil qilinadi. Maqolada o'zbek ziyoratgoh nomlarida arabcha va forscha unsurlar bilan mahalliy o'zbek tilining o'zaro uyg'unlashuvi qanday sodir bo'lgani o'rganilib, ingliz tilidagi ziyoratgoh nomlarining paydo bo'lishi va ularning tarixiy jarayonlar bilan bog'liqligi yoritiladi.

Kalit so'zlar: etimologiya, ziyoratgoh, toponimika, lingvistika, semantika, tarixiy kontekst.

Аннотация. В данной статье проводится всесторонний этимологический анализ названий паломнических мест в английском и узбекском языках. Исследование детально рассматривает процесс их формирования, их роль в историческом и религиозном контексте, а также их лингвистические особенности. В частности, анализируется семантическая структура этих названий, факторы, влияющие на их возникновение, и их составные элементы. В статье рассматривается, как арабские и персидские элементы интегрировались в узбекский язык при наименовании паломнических мест, а также исследуется историческое развитие и формирование подобных названий в английском языке. В ходе исследования определяются способы наименования паломнических мест в английском и узбекском языках, а их семантические и лингвистические характеристики анализируются на примерах.

Ключевые слова: Этимология, паломничество, топонимика, лингвистика, семантика, исторический контекст.

Abstract. This article provides a comprehensive etymological analysis of pilgrimage site names in English and Uzbek. The study examines the process of their formation, their role within historical and religious contexts, and their linguistic characteristics in detail. Specifically, the semantic structure of these names, the factors influencing their emergence, and their compositional elements are thoroughly analyzed. The article explores how Arabic and Persian elements have

integrated with the Uzbek language in the naming of pilgrimage sites, while also investigating the historical development and formation of such names in English.

Key words: *Etymology, pilgrimage, toponymy, linguistics, semantics, historical context.*

Kirish. Toponimika, ya'ni joy nomlarini o'rganish, tilshunoslikning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u tarix, madaniyat va diniy an'analar bilan uzviy bog'liqdir. Joy nomlari nafaqat lingvistik hodisa, balki o'sha hududning tarixiy-madaniy merosi haqida muhim ma'lumot beruvchi omildir. Ayniqsa, ziyoratgoh nomlari muayyan millat va din tarixining o'ziga xos belgisi hisoblanadi. Ular diniy e'tiqodlar, geografik xususiyatlar va tarixiy shaxslar nomi bilan bog'liq bo'lib, ziyoratchilar ongida muqaddas timsollarni shakllantiradi. Ingliz va o'zbek tillarida ziyoratgoh nomlarining shakllanishi turlicha bo'lib, ularning kelib chiqishini o'rganish orqali turli xalqlarning madaniy aloqalarini chuqurroq tushunish mumkin. Ushbu tadqiqot ingliz va o'zbek tillaridagi ziyoratgoh nomlarining etimologiyasini, ularning nomlanish usullarini va tarixiy-madaniy jihatlarini qiyosiy tahlil qilishga qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Mazkur tadqiqotda ziyoratgoh nomlarining etimologik xususiyatlarini o'rganish uchun turli metodlardan foydalaniladi. Etimologik tahlil orqali ushbu nomlarning kelib chiqishi va tarkibiy tuzilishi aniqlanadi hamda ularning lingvistik taraqqiyoti kuzatiladi. Semantik tahlil yordamida nomlarning madaniy va diniy kontekstdagi ma'nolari o'rganilib, ularning tarixiy va ma'naviy mazmuni aniqlanadi. Qiyosiy lingvistik tahlil ingliz va o'zbek tillaridagi ziyoratgoh nomlarini solishtirish, ularning o'xshash va farqli jihatlarini aniqlash uchun qo'llaniladi. Shuningdek, tarixiy-lingvistik yondashuv asosida ushbu nomlarning shakllanishi tarixiy manbalar orqali o'rganilib, ularning ijtimoiy-madaniy kelib chiqishi aniqlanadi.

Tahlil va natijalar. O'zbekistondagi ziyoratgoh nomlari ko'pincha islomiy, tarixiy va mahalliy madaniy omillar ta'sirida shakllangan. Bunday nomlarni quyidagi asosiy etimologik guruhlariga ajratish mumkin:

Diniy asoslangan nomlar. Diniy asoslangan nomlar bevosita Islom dinining muqaddas shaxslariga, mashhur diniy ulamolariga, hadis ilmi olimlariga va avliyolarga bog'liq bo'lib, ular islomiy e'tiqod va tarixiy merosning muhim qismi hisoblanadi. Bunday nomlar, odatda, Qur'onda tilga olingan shaxslar, payg'ambarlar, islomiy ilmlarning rivojiga hissa qo'shgan allomalar yoki diniy ta'sirga ega bo'lgan tarixiy arboblarning nomi bilan ataladi va ularning shakllanishi diniy e'tiqod, tarixiy voqealar va madaniy meros bilan uzviy bog'liqdir. Toponimik tadqiqotlarga ko'ra, ziyoratgoh nomlari islomiy merosning ajralmas qismi bo'lib, ular diniy ta'limot va avliyo-olimlarning e'tirofi etilgan maqomlari bilan bog'liq. Islom geografiyasida muqaddas joylar va maqbaralar nomlarining shakllanishida Qur'onda tilga olingan shaxslar, Payg'ambar Muhammad (s.a.v.) sahobalari, buyuk hadis ilmi olimlari va tariqat yetakchilarining nomlari ko'p uchraydi. Masalan, *Imom al-Buxoriy maqbarasi* nomi hadis ilmining buyuk allomalaridan biri bo'lgan Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy (810–870) nomidan kelib chiqqan bo'lib, uning hadis to'plash va tasnif etish sohasidagi yutuqlari tufayli bu joy islom olamida katta e'tiborga ega. Shuningdek, *Bahauddin Naqshband maqbarasi* tasavvufdagi Naqshbandiya tariqatining asoschisi Bahouddin Naqshband (1318–1389) sharafiga nomlangan bo'lib, bu tariqat islomiy axloq va ruhiy tarbiyani rivojlantirishga katta hissa qo'shgan. Shunday qilib, diniy asoslangan ziyoratgoh nomlari nafaqat diniy e'tiqod bilan bog'liq, balki ular tarixiy va madaniy xotiraning saqlanishiga xizmat qiladi. Ushbu nomlar avliyolar, ulamolar va Payg'ambar avlodlari haqidagi diniy va tarixiy e'tiqodlarning tilshunoslikda aks etgan shaklidir.

Geografik omillar asosida shakllangan nomlar. Ba'zi ziyoratgoh nomlari u joyning tabiiy geografik xususiyatlari, atrof-muhit bilan bog'liq o'ziga xos jihatlari yoki tarixiy voqealar natijasida shakllangan. Masalan, tog'lar, daryolar yoki sahrolar bilan bog'liq joy nomlari odatda shu hududning landshaftiga asoslangan holda nomlanadi. *Chor-Bakr* ziyoratgohi nomi, masalan, "chor" (to'rt) va "Bakr" (Islom tarixida muhim shaxs ismi) so'zlaridan tarkib topgan bo'lib, bu joy to'rt avliyoning dafn etilgani bilan bog'liq.

Ingliz tilidagi *St. Michael's Mount* nomi tabiiy geografik omillarga asoslangan bo'lib, u dengiz sathidan baland ko'tarilgan orol shaklidagi joyda joylashgani va diniy ahamiyatga ega bo'lgani

sababli muqaddas ziyoratgoh sifatida shakllangan. Tarixiy ma'lumotlarga ko'ra, bu joy avvaliga keltlar va anglo-sakslar davrida muqaddas deb hisoblangan bo'lsa, keyinchalik xristianlik ta'sirida avliyolar bilan bog'liq bo'lgan ziyoratgohga aylangan. St. Michael's Mount nomi esa xristian an'analariga ko'ra, osmonda paydo bo'lgan Avliyo Maykl (St. Michael) obrazi bilan bog'liq bo'lib, bu joy muqaddas shaxs bilan aloqador deb hisoblangan. Bunday ziyoratgoh nomlari ingliz tilida tabiiy geografik landshaft va diniy e'tiqodlarning o'zaro uyg'unligidan shakllangan. Xuddi shunday, Lindisfarne Priory nomi ham Holy Island (Muqaddas Orol) sifatida tanilgan bo'lib, bu joy Britaniya nasroniyligi tarixida muhim ro'l o'ynagan va monastir markazi sifatida shakllangan. Shunday qilib, St. Michael's Mount, Glastonbury Tor, va Lindisfarne Priory kabi ingliz ziyoratgohlari nomlari joyning tabiiy xususiyatlari bilan bevosita bog'liq bo'lib, ular diniy afsonalar va tarixiy voqealar natijasida muqaddas deb tan olingan. Bu kabi nomlar muqaddas shaxslar, geografik landshaft va diniy e'tiqodlarning sintezi natijasida shakllangan bo'lib, toponimika tadqiqotlarida muhim o'rinni egallaydi.

Muqaddas shaxslar nomiga bog'liq ziyoratgoh nomlari. Xristian an'analarida muqaddas shaxslarning ismlari bilan nomlangan joylar keng tarqalgan bo'lib, bu holat monastirlar, soborlar va ibodatxonalar nomlanishida yaqqol kuzatiladi.

“... St. Paul's Cathedral, located in London, is dedicated to Saint Paul the Apostle, one of the early and influential leaders in Christian history. The current structure, designed by Sir Christopher Wren, was constructed between 1675 and 1710, replacing the previous cathedral destroyed in the Great Fire of London in 1666” Ushbu ziyoratgoh Avliyo Pavlus (St. Paul) sharafiga atalgan bo'lib, u xristianlik e'tiqodining ilk targ'ibotchilaridan biri hisoblanadi. Sobor Londonning diniy va madaniy hayotida muhim o'rin tutib, ingliz cherkovining markaziy ibodatxonalaridan biridir.

Geografik omillar bilan bog'liq ziyoratgoh nomlari. Ba'zi ziyoratgoh nomlari bevosita ularning joylashgan hududi yoki geografik xususiyatlari bilan bog'liq bo'lib, bunday nomlar landshaft elementlari va diniy ahamiyatning o'zaro ta'siri natijasida shakllangan. *Canterbury Cathedral* – Kent grafligidagi Canterbury shahri nomidan olingan bo'lib, bu joy Anglikan cherkovining diniy markazlaridan biri hisoblanadi. U Angliyaning eng qadimiy cherkov majmualaridan biri bo'lib, XIII asrdan boshlab ziyoratchilar uchun muhim maskan bo'lib kelgan. *St. Michael's Mount* – Ushbu ziyoratgoh Angliyaning Kornuoll hududida joylashgan bo'lib, u dengiz bo'yidagi geografik landshaft va xristian e'tiqodi bilan bog'liq. Afsonalarga ko'ra, Avliyo Maykl osmonda paydo bo'lib, bu joyning muqaddasligini bildirgan. Shuningdek, u Fransiya'dagi *Mont-Saint-Michel* bilan bog'liq bo'lib, ikkala joy ham dengiz sathidan yuqori bo'lgan muqaddas tog'lar sifatida tanilgan.

Diniy tarix va afsonalar bilan bog'liq ziyoratgoh nomlari. Ba'zi ziyoratgoh nomlari tarixiy voqealar yoki diniy afsonalar asosida shakllangan bo'lib, bu joylar asosan an'anaviy e'tiqod va xalq rivoyatlari orqali muqaddas deb tan olingan. *Glastonbury Tor* – Ushbu nom “Tor” (qadimgi ingliz tilida “baland tepalik”) so'zidan kelib chiqqan bo'lib, Glastonberi vodiysida joylashgan muqaddas joy hisoblanadi. Afsonalarga ko'ra, bu joy Qirol Artur afsonalari hamda Avliyo Iosif Arimateyalik bilan bog'liq bo'lib, bu yer xristianlikning ilk markazlaridan biri deb hisoblangan. Ingliz tilidagi ziyoratgoh nomlarining etimologiyasi ularning shakllanishiga ta'sir etgan muqaddas shaxslar, geografik landshaft va diniy tarix bilan bog'liq omillarni o'z ichiga oladi. Ushbu nomlar cherkov an'analari, afsonalar va joy nomlari orqali diniy e'tiqodni mustahkamlash hamda ziyoratchilar e'tiborini jalb qilish maqsadida yuzaga kelgan.

Xulosa. Ingliz va o'zbek tillaridagi ziyoratgoh nomlari ularning tarixiy, diniy va lingvistik rivojlanish jarayonlariga bog'liq holda shakllangan bo'lib, ularning kelib chiqish manbalari, nomlash usullari va diniy asoslari jihatidan muayyan o'xshashlik va farqlarga ega. O'zbek ziyoratgohlari nomlari asosan arabcha, forsha va o'zbekcha unsurlarni o'z ichiga oladi. Buning sababi O'rta Osiyo hududining islom madaniyatiga chuqur bog'liq ekani va ko'plab muqaddas joylar islom olamining yirik ulamolari, avliyolari hamda tarixiy shaxslar nomi bilan bog'liqligidir. Masalan, *Imom al-Buxoriy*, *Shah-i Zinda*, *Xoja Ahror Valiy* kabi ziyoratgoh nomlari arabcha va forsha tarkibiy qismlardan tashkil topgan bo'lib, islom an'analari asosida shakllangan. Ingliz tilidagi ziyoratgoh nomlari esa asosan lotin va eski ingliz tilidan olingan bo'lib, nasroniylik tarixi va muqaddas shaxslarning nomlari bilan uzviy bog'liq. Xristian diniy markazlari bo'lgan *St. Paul's Cathedral*,

Canterbury Cathedral, St. Alban's Abbey kabi nomlar avliyolar va diniy rahnamo shaxslarning nomlari bilan atalgan bo'lsa, *St. Michael's Mount* kabi nomlar geografik joylashuv bilan bog'liq holda shakllangan. O'zbek ziyoratgoh nomlarining shakllanishida naqshbandiylik va sunniylik mazhabi ta'siri kuchli bo'lsa, ingliz ziyoratgohlari katoliklik va protestantlik an'alariga asoslangan. Shu sababli, har ikkala til guruhida ham diniy shaxslar, tarixiy meros va geografik landshaft muhim nomlash mezonlari bo'lib xizmat qilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vakhidova Fotima Saidovna. (2022). Pilgrimage Tour in Tourism. Miasto Przyszłości, 28.
2. Saidovna, V. F. (2024). The Cult of Saints in Central Asia. American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 2(2)
3. Saidovna, V. F. (2022). The Usage of Pilgrimage Tourism Terms in the English Language. International journal of inclusive and sustainable education, 1(4)
4. Saidovna, V. F. (2022, January). Turizm Atamalarining Shakllanishida Terminologiyaning Roli. In Integration Conference on Integration of Pragmalinguistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes (pp. 59-62)
5. Davletov, M. (2020). "O'zbek toponimikasi tarixi"
6. Hodgson, M. G. S. (2004). "The Venture of Islam: Conscience and History in a World Civilization"
7. Kadirova, D. (2019). "Linguistic Features of Toponyms in English and Uzbek".
8. Qorayev, S. (2008). "Toponimika"
9. Ibragimovna, G. M., Saidovna, V. F., & Suleymanovna, K. N. (2020). A short humoristic text for the training of students with specialized of tourism. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(2), 509-519.
10. Vakhidova, F., & Galuzina, V. (2024). THE CONNECTION BETWEEN ORWELL'S '1984' AND OUR REALITY. Академические исследования в современной науке, 3(9), 31-37.

UO'K 81'42; 801.7

RANGTASVIR VOSITALARINING TURLI TILLARDA IFODALANISHI

M.T.Xabibullayeva, doktorant, Namangan muhandislik-texnologiya instituti, Namangan

Annotatsiya. Ushbu maqola rangtasvir vositalarining turli tillarda qanday ifodalanganini o'rganadi. Rangtasvir — tasviriy san'atning eng muhim unsurlaridan biri bo'lib, u obrazni yaratishda muhim rol o'ynaydi. Maqolada rangtasvirning semantik xususiyatlari va uning leksik va stilistik ifodalari tahlil qilinadi. Bunda ranglarning psixologik va estetik ta'siri, ularning madaniy kontekstdagi ahamiyati va turli tillarda qanday talqin etilishi masalalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ranglar va rang tasvirlarining lingvistik o'ziga xosliklari, xalq tabiatidagi ranglar haqidagi tasavvurlar va ularning milliy va madaniy farqlari asosida, rangtasvirning ifodalanuvchi vositalari taqdim etiladi. Maqola rangtasvir vositalarini tahlil qilish orqali, til va san'at o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi.

Kalit so'zlar: rangtasvir, semantika, stilistika, til, madaniyat, psixologik ta'sir, estetik tasavvurlar, milliy farqlar, lingvistika, tasviriy san'at

Аннотация. В этой статье рассматривается, как цветовые образы выражаются в разных языках. Живопись — один из важнейших элементов изобразительного искусства, играющий значительную роль в создании образа. В статье анализируются семантические свойства цветописа и ее лексико-стилистические выражения. В нем рассматриваются психологическое и эстетическое воздействие цветов, их значение в культурном контексте и то, как они интерпретируются на разных языках. Также представлены выразительные средства цветописа, основанные на языковых особенностях цветов и цветовых образов, восприятию людьми цветов в природе, их национально-культурных различиях. В статье исследуется связь языка и искусства посредством анализа изобразительных средств.

Ключевые слова: живопись, семантика, стилистика, язык, культура, психологическое воздействие, эстетическое восприятие, национальные различия, лингвистика, изобразительное искусство.

Abstract. This article studies how color means are expressed in different languages. Color is one of the most important elements of fine arts, which plays an important role in creating an image. The article analyzes the semantic properties of color and its lexical and stylistic expressions. It considers the psychological and aesthetic impact of colors, their significance in the cultural context

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
MINTAQAVIY BO‘LIMI
XORAZM MA‘MUN AKADEMIYASI

XORAZM MA‘MUN AKADEMIYASI
AXBOROTNOMASI

№4/5 (125)
2025 y., aprel

O‘zbekcha matn muharriri:
Ruscha matn muharriri:
Inglizcha matn muharriri:
Musahhih:
Texnik muharrir:

Ro‘zmetov Dilshod
Hasanov Shodlik
Xamrayev Nurbek, Lamers Jon
O‘rozboyev Abdulla
Shomurodov Jur‘at

“Xorazm Ma‘mun akademiyasi axborotnomasi” O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi
Xorazm viloyat boshqarmasida ro‘yxatdan o‘tgan. Guvoxnoma № 13-023

Terishga berildi: 07.04.2025
Bosishga ruxsat etildi: 14.04.2025.
Qog‘oz bichimi: 60x84 1/8. Adadi 70.
Hajmi 15,9 b.t. Buyurtma: № 4-T

Xorazm Ma‘mun akademiyasi noshirlik bo‘limi
220900, Xiva, Markaz-1
Tel/faks: (0 362) 226-20-28
E-mail: mamun-axborotnoma@academy.uz
xma_axborotnomasi@mail.ru

(+998) 97-458-28-18